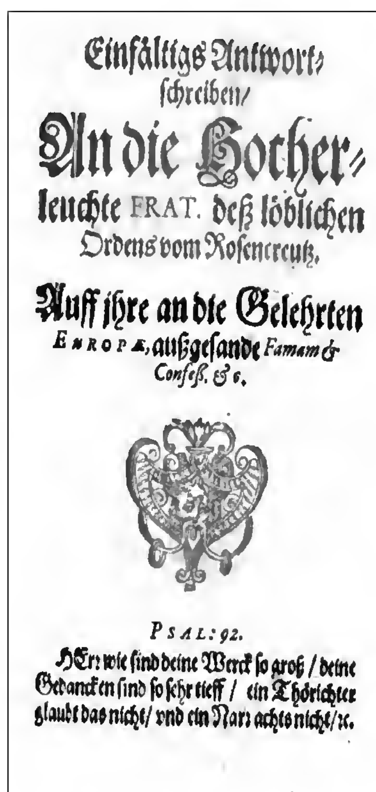

Einfältigs Antwort-
schreiben/
An die Hocher-
leuchte FRAT. deß löblichen
Ordens vom Rosencreutz.
Auff jhre an die Gelehrten
EUROPÆ, außgesande Famam &
Confeß. &c.

PSAL: 92.
HErr wie sind deine Werck so groß / deine
Gedancken sind so sehr tieff / ein Thörichter
glaubt das nicht/ und ein Narr achts nicht/ etc.

N.H.L.

EINFÄLTIGS ANTWORTSCHREIBEN AN DIE HOCHERLEUCHTE FRAT. DEß LÖBLICHEN ORDENS VOM ROSENCREUTZ AUFF IHRE AN DIE GELEHRTEN EUROPAE, AUßGESANDE FAMAM & CONFES, ET C.

EENVOUDIG ANTWOORDSCHRIJVEN AAN DE ZEER VERLICHTE BROEDERSCHAP DER LOFLIJKE ORDE VAN HET ROZEKRUIS OP HAAR AAN DE GELEERDEN VAN EUROPA UITGEZONDEN FAMA & CONFESSIO, ET CETERA

1 6 1 7

vertaling:

Ruud Muschter

∴

Groningen

muschter@home.nl
www.archive.org

8 januari 2013
herzien: 27 augustus 2015

INHOUD

Bron 4
Inleiding van de vertaler 5
Het omslag 10
De tekst 11

BRON

1617, Leipzig.

http://www.zvdd.de/dms/load/met/?PPN=urn%3Anbn%3Ade%3Abvb%3A12-bsb10434618-2;
c.q.
http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10434618.html

INLEIDING VAN DE VERTALER

In 1614, 1615 en 1616 verschenen in Duitsland de roemruchte werken Fama Fraternitatis[1], Confessio Fraternitatis[2] en de Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreutz. Deze geschriften maakten gewag van het bestaan van de Rozekruisers Orde in Europa en werden opgevolgd door een verklaring die in Parijs in 1623 op de muren van de stad werd bevestigd. De inhoud daarvan was als volgt.

"Wij, vertegenwoordigers van de hoogste Raad van het Rozekruis, verblijven zichtbaar en onzichtbaar in deze stad, bij de gratie van de Allerhoogste, tot wie het hart van de rechtvaardigen zich wendt. Zonder boeken of tekens spreken wij, en wij leren dit ook aan anderen, in alle talen van de landen waar wij willen verblijven om de mensen, onze gelijken, van dodelijke vergissingen te bevrijden.

Indien iemand ons slechts uit nieuwsgierigheid wil ontmoeten, zal hij nooit met ons in contact komen. Als echter zijn wil hem ertoe brengt zich te laten inschrijven in het register van onze Broederschap, dan zullen wij, die de gedachten kunnen doorzien, hem tonen dat wij waarlijk onze beloften nakomen. Zo vermelden wij niet de plaats waar wij in deze stad verblijven, want de gedachten toegevoegd aan de waarachtige wil van de lezer zullen het mogelijk maken dat hij ons leert kennen, en wij hem leren kennen."

Nadien verschenen vele geschriften pro en contra de Rozekruisers. Het huidige werk, het ‘Einfältigs Antwort-Schreiben’, is

---

[1] Fama fraternitatis Roseae Crucis oder Die Bruderschaft des Ordens der Rosenkreuzer, Cassel, 1614.

[2] Confession oder Bekandnusz, der Societet und Brüderschafft R.C. An die Gelehrten Europae, Cassel, 1615.

een van de geschriften die qua toon en inhoud als ondersteunend voor de Orde zijn geschreven.

De tekst wordt gekenmerkt door veel verwijzingen naar God. Dat wil niet zeggen dat de Rozekruisers een kerkelijke of religieuze groepering vormden. Veel aanhangers van het gedachtegoed van de Rozekruisers hebben uit eigen beweging hun respect voor de Orde uitgesproken onder gebruikmaking van christelijke symboliek, waarvan overigens het werk van de Rozekruisers zelf ook niet ontbloot is, en er ook wel de aanleiding toe heeft gevormd.

Waarin onderscheidt zich dan de christelijke van de niet-christelijke mystiek? Het gaat bij de christelijke vorm om een streven een te worden met de Christusfiguur, hetzij als de gepersonifieerde godheid, hetzij als de archetypische weergave van het beginsel dat ons bewustzijn licht verschaft (de instroming van de Heilige Geest). De Rozekruisers volgen een geheel ander pad. In tegenstelling tot de christelijke mystici vormen zij vrijdenkers, die veeleer de weg van de oude mysteriescholen van Egypte en Griekenland volgen - met hun meditatieve inslag en onderzoek van de natuurwetten -, dan een lyrische weg zoals vele christelijke mystici die hebben bewandeld.

De gelijkheid van bepaalde christelijke termen tussen beide groepen, kan verwarring geven. Uit de kritiek op de paus, zoals de Rozekruisers die uitten in enkele van hun geschriften blijkt in elk geval reeds, dat zij een veel directere uitleg aan de oorspronkelijke waarden van het christendom gaven dan de corrupte en op wereldlijke macht gerichte pausen, die indertijd in hun functie al ver waren afgedwaald van alles wat menselijk, waardig, en kenmerkend voor een plaatsvervanger van Christus is. De Kerk was immers vol misstanden en niet-aflatende politieke machinaties.

Het kader waarin de auteur van het huidige werk zijn aanhankelijkheid aan de Orde schetst, moet worden bezien in het licht van de tijdgeest waarin hij zijn oproep schreef. Dit korte werkje is er een uit een reeks van apologieën die in de eerste helft van de 17e eeuw in Duitsland verschenen. Ze worden alle gekenmerkt door een soortgelijke aanhef. Zo verschenen onder andere:

- 'Sendtschreiben oder einfeltige antwort an die hocherleuchte brüderschafft desz hochlöblichen ordens desz rosen creutzes auff die von ihnen auszgefertigte famam und confessionem der fraternitet' (Rondschrijven of eenvoudig antwoord aan de zeer verlichte broederschap van de zeer loffelijke Orde van het Rozekruis op de door haar uitgevaardigde Fama en Confessio der broederschap), C.H.C., 1615;

- 'Einfältige und kurze antwort über die auszgegangene fama und confession' (Eenvoudig en kort antwoord op de uitgegeven fama en confessio), Philippo à Gabella, 1617;

- 'Ein wolgemeyntes antwortschreiben an die hochwürdigen und weitberümbten herrn brüder desz hochpreiszlichen rosencreutz-ordens' (Een welgemeende antwoordbrief aan de zeer eerwaarde en wijd en zijd beroemde heren broeders van de hoogeprezen Rozekruisers Orde), S.V.S.P., 1619.

- 'Antwort oder Sendschreiben an die von gott erleuchte Brüderschafft vom Rosenkreutz: auff ihre Famam und Confession der Fraternitet' (Antwoord of zendbrief aan de door God verlichte broederschap van het Rozekruis: op de Fama en Confessio van haar Broederschap), I.M.O.H.C. & S., 1630;

- ‘Sende-brieff an die von gott hocherleuchtete und begabte der natur verständige sehr vortreffliche hn. hn. des decemvirats der fraternität des so genanten rosen-creutzes’ (Zendbrief aan de door God zeer verlichte en begaafde, in de natuur bedreven, zeer voortreffelijke tien heren van de Broederschap van het zogeheten Rozekruis), I.N.J. 1705;

U vindt mijn vertalingen van deze werken op www.archive.org, zoekterm: rosae crucis.

Er zijn meer overeenkomsten tussen deze werken. Veel ervan hebben een auteur die met drie initialen wordt aangeduid. Ook de wijze van beschrijving van de Orde is tamelijk gelijkluidend, en ook vele fraseringen in de teksten stemmen overeen, zodat men zich kan afvragen of er een gezamenlijke afspraak bestond tussen aanhangers of leden van de Orde om deze apologieën het licht te doen zien.

Er bestonden ook diverse aanvalsgeschriften op de Rozekruisers, veelal uit christelijke hoek. En dat terwijl (of misschien omdat) de Rozekruisers in bepaalde geschriften het godsbegrip hanteerden zonder daarbij een religieuze organisatie te zijn. Hun aanvallen op de paus zullen aan deze kritiek hebben bijgedragen. Niettemin moet benadrukt worden, dat de Rozekruisers een mystieke, en geen godsdienstige of religieuze organisatie waren en zijn.

Dat de tijden veranderd zijn, bewijst een gelukwens van paus Johannes XXIII aan de toenmalige Imperator van onze Orde A.M.O.R.C., dr. Ralph Lewis, opgemaakt met foto van de paus op gekalligrafeerd papier met ornamenten.

Een opmerkelijke passage bevindt zich aan het eind van het huidige ‘Einfältigs Antwortschreiben’. Veel van de soortgelijke

werken haken in op de aankondigingen door de Rozekruisers dat men niet hoeft te trachten contact te leggen, en dat de Broeders zelf de geschikte kandidaten zullen benaderen. Ook verklaarden de Broeders, dat hun Huis nooit ontdekt zou worden, al zou men er ook vlak langslopen. Niettemin deden vele geïnteresseerden een klemmend beroep op de Orde om zich breder bekend te maken, en hoopten zij dankzij hun apologieën benaderd te worden. De auteur deelt in dit geval mee, dat hij mogelijk niet in staat zal zijn het antwoord in ontvangst te nemen. Dan kondigt hij aan, dat hij zich in dat geval tot ene M.H.F. zal wenden, die het hem wel zal doen toekomen. Dat impliceert in de eerste plaats, dat hij in M.H.F. een geestverwant heeft getroffen, met wie hij over deze materie van gedachten kon wisselen. In de tweede plaats, dat hij weet, dat wanneer er antwoord zal komen, het in elk geval M.H.F. zal bereiken. Ten derde, dat deze M.H.F. bij hem bekend is als iemand die reeds het vertrouwen van de Broeders geniet, maar die zelf geen Broeder is. Anders had hij namelijk aan M.H.F. zelf zijn pleidooi kunnen voorleggen, en van hem alle informatie kunnen krijgen.

Technische opmerkingen:

De tekst heeft geen paginanummers. In deze Nederlandse vertaling heb ik een eigen nummering aangehouden.
Taalkundig kenmerkt dit werk zich door veel onduidelijk gescheiden hoofd- en bijzinnen. De gezegden zijn niet altijd goed ontwikkeld. Nieuwe zinnen beginnen niet altijd met een hoofdletter, zodat soms moeilijk kan worden bepaald of bepaalde redeneringen in elkaar overlopen.

Ruud Muschter[3]

---

[3] Lid van de Grote Raad van de A.M.O.R.C. (Nederlandstalige Jurisdictie) van 21 maart 1988 tot 21 maart 2010.

HET OMSLAG

Eenvoudig antwoord-
schrijven
aan de Zeer
verlichte Broederschap der loffelijke
Orde van het Rozekruis.

Op haar aan de geleerden
van Europa gerichte Fama &
Confessio, et cetera

Psalm 92:

Heer, hoe groot zijn uw werken
Zeer diep zijn uw gedachten
Een dwaas gelooft dat niet
En een nar acht het niet[4]

---

[4] Ook: “O Heer! hoe groot zijn Uw werken! zeer diep zijn Uw gedachten. Een onvernuftig man weet er niet van, en een dwaas verstaat ditzelve niet.” Bijbel, Psalmen 92: 6-7.

Door de geest van God bieden wij nieuwgeborenen, leerlingen die dorsten naar de letter van de ware filosofie u, zeer beminde Broeders in Christus immer onze groet, liefde, gebed en bereidwillige diensten aan. Met vreugde, o gij zeer wijze Broeders, danken wij onze God op ieder moment uwentwege voor de genade van God die u gegeven is in Christus Jezus. En omdat gij door hem op alle vlakken, en in alle leer en in alle kennis rijk gemaakt zijt. In u is het woord van Christus krachtig geworden. En moge u ook nergens gebrek aan hebben, aan geen enkele gave, en met ons slechts wachten op de openbaring van onze heer Jezus Christus, die ons tot aan het einde zal behouden. Mogen wij onberispelijk zijn op de dag van onze Heer Jezus Christus. Want God is getrouw en heeft ons geroepen tot de gemeenschap van zijn zoon Jezus Christus.

Met welk een vreugde en verwondering, o gij milde Broeders, ik uw schrijven heb gelezen, in mijn verduisterde verstand onderzocht en afgewogen, kan ik hier met woorden niet genoegzaam vertellen. En wel omdat de zachtmoedige God via u, als werktuigen van zijn genade, deze - met name onze hoogste - levensschat, die ik met zeer veel moeite en niet-aflatende ijver al ettelijke jaren heb gezocht, vrijwillig en milddadig laat aanbieden aan onze gelukzalige generatie; en ook omdat hij de uitsluitend juiste wijze[5] om die te verkrijgen, geheel duidelijk en trouw aanwijst. De heilige liefde van de

---

[5] “modum”.

Schrift[6] is namelijk de weg, en daartoe geschikt. Wie deze tot regel en inhoud van al zijn doen maakt, en haar goed begrijpt, gelijkt het meest op God en u. Welke muziek, o gij inwoners van het wereldlijke paradijs, zou lieflijker in onze oren weerklinken dan deze woorden des levens? God heeft ons immers al eerder door zijn woord laten weten, dat in Christus alle schatten der wijsheid en kennis verborgen liggen, en dat wij door God in zijn wijsheid, God helpe ons, verlost zijn. En hij heeft de waarheid, het licht en de heiligheid die door Adam in het paradijs verspild en verloren zijn, terugbracht, verworven en aan ons zijn uitverkorenen genadevol geschonken. En al waren deze schatten ook voor de ogen van onze Adam verborgen, zo zien en genieten wij ze wel in het geloof, en onderzoeken wij door de geest van God alle dingen; ook de diepte der godheid.

De domme geesten[7] echter, die noch in de school van Christus, noch in die der wijzen uit het morgenland ingevoerd zijn, en die in het licht der genade en der natuur blind zijn, kunnen zich niet naar uw schriftelijke berichtgeving richten; kunnen het heldere zonnelicht en de krachtige kenmerken[8] waarmee de natuur gemarkeerd is, met hun uilenogen[9] niet aanzien. Nog veel minder schenken zij er geloof aan. Overeenkomstig hun verstand vellen zij een absurd oordeel[10].

---

[6] "Amor Sac. Scripturae".
[7] "Stupida ingenia".
[8] "Signacula".
[9] De beeldspraak van het licht en de uil is opmerkelijk, gezien de volgende passage: "Bovendien is het de intentie, mening en wil van de oprichter van de Orde geweest, dat deze uil niet altijd in de duisternis verborgen zou blijven, doch met beleid na zekere tijd ook in het felle daglicht zou uitvliegen (...)." Michael Maier, Silentium Post Clamores, H. VII, 1617. Zie mijn vertaling De Stilte na het Rumoer, op www.archive.org.
[10] "Judicium".

De anderen echter, die in de waarheid rusten en de duisternis van deze wereld graag zouden afleggen, zullen merken en begrijpen, dat kennis omtrent God en de natuur de hoogste wijsheid is en de opwellende bron van alle deugden (die Adam in de schepping heeft geplant), alsook het beste kleinood in ons leven. Want uit deze rots welt een geweldige stroom van het levende water op. Zonder dat - waarmee veel dorstigen gratis gelaafd worden, en met grote kracht weer in hun oorsprong terugvloeien - is kennis omtrent God van geen nut, en sijpelt het er doorheen.

Ik acht het ook onmogelijk, dat wanneer een mens God in de macht[11] van Zijn wijsheid en wonderwerken op de juiste wijze erkent, hij niet liever op Zijn wil zou terugvallen dan op de schepping; en Hem niet als een rechtvaardige rechter boven alle dingen zou vrezen; en als een rijke, milde, barmhartige en genadige vader boven alles hartelijk liefhebben.

Anderzijds kan de goede God aan iemand die allereerst naar het rijk Gods streeft en Zijn wil volgt (aangezien hij in mensenkinderen Zijn welbehagen heeft), niet onthouden dat Hij Zijn Heilige Geest en gaven rijkelijk uitgiet. Alsook de gans grote, wonderbaarlijke schepping der elementen, met alles wat daarin is, in zijn handen geeft, omdat Hij aan de mensen door zijn wijsheid bereid heeft, dat deze zal heersen over de schepselen die Gij gemaakt hebt. In tegenstelling daarmee echter zien wij, dat de blindheid in goddelijke en natuurlijke dingen een spiegel van alle ondeugd is, en dat Adam door de list van satan daarin gevallen is.

O, hoe lang heeft mijn hart naar uw theologische en geneeskundige filosofie verlangd omwille van de volmaakte, goede Christus en het recht. Aangezien het mij echter altijd aan

[11] “macht”. Vertaling onzeker, aangezien het wel om een zelfstandig naamwoord lijkt te gaan, doch zonder hoofdletter.

trouwe leermeesters[12] ontbroken heeft, heb ik het gewenste doel nog niet kunnen bereiken, en door mijn zoeken niet meer zonden dan mijn zwakheid, gebrekkigheid en nietigheid. Ik weet, dat ik in een diepe toren aan drie sterke kettingen der duisternis vastgebonden heb gelegen. Doch dankzij Christus' genade zijn mijn banden verscheurd (die ik toch nog zeer bezwaard draag), ben ik naar buiten geholpen en in de mooiste, lieflijkste en onoverwinnelijkste drievoudige woning van de wil, de genade en de liefde Gods gebracht. Ik ben in het boek des levens opgetekend en de kern van mijn hart is met een bepaald zegel verzegeld. Hierdoor heb ik de vriendelijkheid van God geproefd, hetgeen mijn moeite rijkelijk compenseert.

Nu echter, o gij welkome Broeders, komt gij zeer terecht met uw (door ons lang begeerde en hooggeachte) genadeschatten. O, zalig is de mens die door God niet wordt uitgesloten van de gelukzaligheid van uw wijselijk samengestelde Broederschap[13]. Want wat zou een mens aan hogers wensen in deze wereld dan deze schatten, die uw geliefde Vader C.R.+[14] door de wijsheid en voorzienigheid van God in zijn gewelf heeft achtergelaten.[15] Want zekerlijk is daar een schat voorhanden van al datgene, wat een Christus liefhebbend hart zich kan wensen.

---

[12] "Praeceptoribus".

[13] "Fraternitet".

[14] Lees: "C.R.C.", dus Christian Rosenkreuȝ, de allegorische stichter van de Rozekruisers Orde, genoemd in de Fama fraternitatis Roseae Crucis, 1614.

[15] Dit verwijst eveneens naar de Fama. Daarin wordt verhaald van de geheimzinnige tombe waarin het lichaam van C.R.C. werd aangetroffen. Er bevond zich een eeuwigbrandende lamp in, alsook vele andere schatten.

Wat kan er in dit leven lieflijker zijn dan de samenspraak[16] van de hemelse geestjes[17]? En wat valt er aan kostelijkers te wensen, dan met de hemelse tegengiften[18] voorzien te zijn,

Was were doch lieblichers in die-
sem Leben als die *conversation* der
Himlischen Geisterlein ? Vnd was
köstlichers zu wünschen / als mit
dem Himlischen *Antidoto* versehen sey/
daß man dem Hellischen Trachen zu
schand vnnd schaden auff den Kopff
treten kündte. Selig ist auch der

en de helse draak tot schande en schade op de kop te kunnen treden?[19] Zalig is ook de mens die door God niet is uitgesloten om van uw voorhanden zijnde krachtige geneesmiddelen voor alle onzichtbare ziekten[20] te genieten.

---

[16] "conversation".
[17] Vermoedelijk zijn engelen bedoeld.
[18] "antidoto"; een term rechtstreeks ontleend aan de Fama.
[19] Deze beeldspraak stamt uit de Fama, en ook qua locatie is het met voeten treden van de draak daar eveneens terug te vinden.
[20] "Panaceae omnium morbor, vis, & invisibilium". De auteur parafraseert hier het Paracelsiaanse principe van de transplantatio morborum (het overbrengen van ziekten). Lichaamseigen stoffen zijn daarbij het uitgangspunt. Als deze stoffen van een ziek lichaam afkomstig zijn, kunnen ze worden overgebracht op geneeskrachtige entiteiten, die daardoor - ook op afstand - genezing bewerkstelligen.

Wat zou er aan hogers te wensen zijn dan uw stellingen[21]? Wat aan beters dan uw kringlopen[22]? Wat aan edelers dan uw Protheus[23], en wat aan schoners dan uw kleine wereld[24]? Wie dit alles bezit, mag zich niet door de sterren laten overmeesteren en aansturen, doch regeert ze op grond van zijn wil. Er zal dan ook wel geen mens op aarde zijn die zich iets dergelijks niet wenst, wanneer hij dit (wegens het voortreffelijke) merkt en verneemt.

O gij sterke helden van de goede zaak[25], help verborgen hulp te doen, opdat in Europa de deur opengaat[26] die zich reeds laat

---

Tevens: "Zegt de Heilige Schrift niet, dat God sprak: 'Ben ik niet de God die de stomme en de doven, de blinde en de ziende maakte?' Wat beduidt dit anders, dan dat hij de Schepper van alle dingen is, van de goede en de kwade?" Paracelsus, De Origine Morborum Invisibilium (Over de Onzichtbare Oorzaak van Ziekten). Zie ook de Bijbel, Exodus 4: 11.

[21] "Axiomata".

[22] "Rotae". De termen "uitgangspunten" (axiomata) en "kringlopen" (rotae) zijn eveneens, ook in de zin van de vergelijkingen, rechtstreeks ontleend aan de Fama.

[23] Ook "Protheus" stamt uit de Fama. In de Fama zelf wordt er geen nadere uitleg aan gegeven. Mogelijk wordt ermee bedoeld, dat deze godheid voorspellingen kon doen, maar zich vaak van gedaante veranderde om aan verzoeken daaromtrent te ontkomen. De Rozekruisers Orde voorspelde in het tijdsgewricht waarin dit document werd geschreven, eveneens veel, en onttrok zich standaard aan opsporing. In alle soortgelijke documenten doet de auteur het verzoek aan de Orde om zich bekend te maken.

[24] "Minutus Mundus". Een in feite hermetische (Zo Boven, Zo Beneden) term voor een verschijnsel dat in het allegorische graf van Broeder C.R.C. zou zijn aangetroffen. Vermeld in de Fama.

[25] "Bonae Causae".

[26] Ontleend aan de Fama.

zien[27]; het gevleugelte der duisternis zijn uitwerpselen laat vallen[28]; het sterke kind geboren wordt; de in dwaling verkerenden hun fout erkennen; en het tegen de avond nog licht worde.

O gij trouwe legaten van God, hoe kan ik ervan afzien dat ik wegens de geestelijke hitte der vlammen u, van de nieuw opgaande ☉, springend tegemoet ga (Met open en geheel uitgestort hart van de zuivere liefde jegens u. Met ontbloot, diepgebogen hoofd dat door de doornenkroon van Christus gekroond is. Op blote voeten wandelt al het tijdelijke in Gods genade en in de voetstappen van Christus), wegens uw lieflijke uitnodiging tot de hemelse en koninklijke bruiloft der goddelijke wijsheid.[29] Daarbij veracht ik de rijkdom der goddelijke genade niet, doch meld ik mij (volgens uw aanwijzing in openlijke druk) onder het strakste zegel der zwijgzaamheid[30] bij u aan. Ik ben niet beschroomd, doch koester een hartelijk verlangen om mij mondeling met u te onderhouden. Want ik weet zeker, dat ik van de gelukzaligheid van uw Broederschap niet uitgesloten ben (aangezien de koning van alle wijsheid, de hemelse Salomo, mij in zijn heilige Broederschap op- en aangenomen heeft). Ik denk die getrouw te zijn tot in de dood, en om geen enkele andere reden dan -

---

[27] De verwijzingen naar ‘Europa’, ‘deur’, ‘laten zien’ en ‘kind’ komen rechtstreeks uit de Fama.

[28] De Fama spreekt in combinatie over ‘helden’ en ‘duisternis’.

[29] Ongetwijfeld een zinspeling op de Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreuꜩ, 1616. Dit werk moet worden gezien in samenhang met de Fama. Het eerstgenoemde werk bevat een oproep aan een zoeker om zich te begeven naar een alchemistische bruiloft. Het tweede is een oproep aan de geleerden van Europa tot een algehele wetenschappelijke reformatie, hetgeen in die zin eveneens een alchemistisch proces van de geest is.

[30] “sub arctissimo silentii sigillo”. Ook het zegel wordt in de Fama genoemd.

omwille van de liefde van Christus en zijn medeleden - uw christelijke mening te verlangen. Ook wens en begeer ik van harte in uw licht te wandelen, en dat de milde akker van mijn hart met uw edele, beloofde zaad wordt ingezaaid. Dan zal de goede God (overeenkomstig zijn belofte) hierover milddadig vruchtbare regen en dauw uitgieten, opdat het honderdvoudig[31] vrucht aan geduld brengt, en onze medebroeders in Christus van de edele vruchten van onze wijnberg genieten; en de alleen wijze God daardoor geprezen worde, opdat wij de openbaring van onze Heer Jezus Christus met vreugde afwachten.

O, gij waarachtige Broeders, met smartelijke, doch onweifelbare hoop verwacht ik het door u toegezegde antwoord[32], in het heilige huis van Christus, de velden van Siegfried L[33]. Mocht ik er tegen die tijd niet zijn, dan zal ik mij tot M.H.F. wenden, die het wel aan mij zal doorgeven.

Er zullen echter van uw liefde tegen die tijd beter weten waar ik ben, dan ik nu zelf weet. Daarom zal het met het antwoord[34] wel in orde komen.

Hiermee wens ik de ganse Broederschap van het Rozekruis, met alle nieuwgeborenen in Christus, de onoverwinnelijke vesting der genade van God toe. Datum Leipzig, 16 november, in het jaar van Christus 1617.

Mijn liefde zij met u allen, in Christus Jezus tot aan het einde.

---

[31] Bijbel, Lukas, 8: 8.
[32] "Responsion".
[33] "Campi Sigfrid L". Vertaling onzeker. Onduidelijk waaraan gerefereerd wordt, ook al omdat 'Campi' hetzij een genitivus singularis betreft, hetzij een nominativus pluralis, hetgeen hier geen van beide passend te maken is.
[34] "Resp".

N.H.L.

Filosoof en student in de chiromedicijnen.[35]

[35] "Philoso: & Chiromedicinae Studiosus".